

Nr 40.

Ankom till riksdagens kansli den 15 maj 1945 kl. 2 em.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om resekostnadsersättning och tjänstgöringstraktamente åt vissa hos 1945 års riksdag anställda tjänstemän.

I två likalydande, till bankoutskottets förberedande handläggning hänvisade motioner, väckta den ena inom första kammaren under nr 263 av herrar *Norman* och *Schlyter* samt den andra inom andra kammaren under nr 145 av herr *Hallén*, har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att hos 1945 års riksdag anställda tjänstemän, vilka icke äro bosatta i Stockholm eller dess förorter, må äga åtnjuta

1) resekostnadsersättning för resa till och från riksdagen vid dennas början och slut samt för en till två hem- och återresor under riksdagsperioden; samt

2) tjänstgöringstraktamente med i motionerna angivet eller annat såsom skäligt befunnet belopp.

Till stöd för dessa yrkanden anföres i *motionerna* följande:

Om man bortser från vaktmästartjänsterna i riksdagen, äro flertalet befattningar hos denna halvtidstjänster eller rena bisysslor. Ett mindre antal tjänster, särskilt i vissa av de ständiga utskotten, äro dock av den krävande natur, att vederbörande befattningshavare helt måste ägna sig åt dem under riksdagstiden. Lika självklart som det är, att tjänsterna av det förra slaget uteslutande rekryteras bland personer, som äro bosatta i Stockholm eller dess förorter, lika naturligt är det, att man vid tillsättandet av de senare tjänsterna söker förvärva de för dessa lämpligaste krafterna utan hänsyn till deras bosättningsort.

Rekryteringen av dessa heltidstjänster, vilka höra till de mera betydelsefulla hos riksdagen, kan i längden äventyras, om dessas innehavare, därest de utväljas bland personer, bosatta i den egentliga landsorten, icke erhålla resekostnads- och traktamentsersättning i skälig omfattning. Principerna för rättvisa och billighet lära också kräva, att de erhålla dylik kompensations för sina merkostnader i förhållande till övriga riksdagstjänstemän.

I gällande avlöningsbestämmelser för personalen hos riksdagens kamrar, utskott och kansli m. m. beaktas emellertid märkligt nog icke detta förhållande. Inom statsförvaltningen i allmänhet är dock regeln godtagen, att en statstjänsteman för tjänstgöring å annan ort än stationeringsorten äger åtnjuta såväl resekostnadsersättning som tjänstgöringstraktamente. De riksdagsmän, som äro bosatta i landsorten, erhålla också ett 25 procent högre arvode än riksdagsmän bosatta i Stockholm. (Härtill kommer, att de förra

enligt gällande skatteförfattningar såsom omkostnader för riksdagsmannauppsdragets fullgörande äga avdraga $\frac{2}{3}$ av arvudet.) Icke förty saknas i avlöningsbestämmelserna för riksdagens personal föreskrifter om några motsvarande förmåner för riksdagens egna tjänstemän.

Vid 1944 års riksdag beslöts visserligen, att de då anställda tjänstemän, som icke hade sitt hemvist i Stockholm eller dess förorter, skulle få åtnjuta resekostnadsersättning efter vissa grunder för resa till och från riksdagen samt för en hemresa under riksdagsperioden. Men beslutet gällde endast för 1944 års riksdag. Ett beslut är därför påkallat även i år, vilket med avseende å resor bereder samma kategori tjänstemän åtminstone motsvarande förmån som föregående år eller ännu hellre utvidgar denna till att omfatta två hemresor, eftersom varje sådan resa oftast i följd av riksdagstjänstens pressande natur endast torde kunna omfatta en sön- eller helgdag eller i varje fall ett mycket begränsat antal dagar.

Riksdagen bör emellertid icke stanna härvid. Lika angeläget som det är att frågan om reseersättning löses, lika angeläget är det, att frågan om ett tillfredsställande tjänstgöringstraktamente i förekommande fall regleras. Ett uppskov med lösningen av detta senare spörsmål synes icke nu böra få äga rum på den grund, att den av riksgäldsfullmäktige tillsatta s. k. riksdagsvaktmästarkommittén i följd av särskilda omständigheter ännu ej kunnat slutföra sitt arbete. Det finnes nämligen intet närmare samband emellan frågan om tjänstgöringstraktamente i vissa fall åt högre befattningshavare hos riksdagen och kommitténs huvuduppgift, som är spörsmålet angående ordnandet av den lägre personalens avlönings- och anställningsförhållanden. En reglering av den förra frågan kan omöjligen verka prejudicerande på lösningen av det senare spörsmålet eller vice versa (även om en omreglering av vaktmästarnas avlöningsförhållanden i vissa andra avseenden kan tänkas komma att återverka på de högre tjänstemännens).

Ett positivt beslut i traktamentsersättningsfrågan bör därför nu träffas. Helst hade lösningen bort göras till en även för kommande riksdagar gällande, så att vederbörande personer redan före antagandet av anställningen hos riksdagen kunnat bedöma sina blivande ekonomiska förmåner i riksdagstjänsten. Men då den förut berörda riksdagsvaktmästarkommittén möjligen också kan komma att företaga en allmän översyn av avlöningsbestämmelserna för riksdagens personal, torde endast en för 1945 års riksdag gällande provisorisk reglering av traktamentsfrågan — liksom av reseersättningsfrågan — nu böra sökas.

Tjänstgöringstraktamente bör alltså utgå vid 1945 års riksdag till de tjänstemän hos denna, som icke äro bosatta i Stockholm eller dess förorter. Traktamentet bör givetvis bestämmas till skäligt belopp. Detta innebär bl. a., att det icke bör sättas lägre än vad som motsvarar rimliga merkostnader för vederbörandes vistelse i Stockholm. Konsekvensen skulle nämligen eljest ur skattesynpunkt bliva, att den del av de verkliga omkostnaderna, vilken överstiger traktamentsersättningen, ändock icke finge avdragas såsom underskott vid beskattning. Traktamentet synes vidare av praktiska skäl lämpligen kunna bestämmas till ett och samma belopp för varje dag eller varje månad under tjänstgöringstiden hos riksdagen oavsett längden av denna tid. En viss gradering av traktamentsersättningen efter vederbörande befattningshavares tjänsteställning lär också vara motiverad. Från dessa allmänna utgångspunkter synes traktamentsersättningen förslagsvis kunna beräknas till 9 kronor per dag eller 270 per månad för sekreterare i kammare och i

ständigt utskott, till 7:50 per dag eller 225 per månad till stomnotarie i kammare och notarie med sekreteraregöromål i ständigt utskott samt till 6 kronor per dag eller 180 per månad till övriga ifrågakommande tjänstemän, alltså notarier, kanslister etc.

De i motionerna väckta spörsmålen voro föremål för behandling av 1944 års riksdag. Bankoutskottet framhöll i sitt i ärendet avgivna memorial nr 54, att frågan om beredande av arvodestillägg eller traktamentsersättning åt de tjänstemän hos riksdagen, vilka icke hade sitt hemvist i Stockholm eller dess förorter, borde upptagas till övervägande först i samband med en allmän översyn av avlöningsbestämmelserna för de hos riksdagen anställda tjänstemännen. Däremot föreslog utskottet, att frågan om ersättning för uppkommande resekostnader provisoriskt löstes på det sätt, att ifrågavarande hos 1944 års riksdag anställda tjänstemän medgäves åtnjuta resekostnadsersättning — däremot icke traktamentsersättning — för resa i II klass till och från Stockholm vid riksdagstjänstgöringens början och slut ävensom för en hem- och återresa i samma klass under riksdagsperioden.

Riksdagen biföll utskottets förslag.

Över de nu ifrågavarande motionerna har utskottet inhämtat yttrande av den *kommitté för utredning av riksdagsvaktmästarnas anställningsförhållanden m. m.*, som i anledning av 1943 års riksdags beslut tillsatts av fullmäktige i riksgäldskontoret (bankoutskottets utlåtande nr 8/1943).

Kommittén har i huvudsak anfört följande:

I avvaktan på slutförandet av kommitténs uppdrag vill kommittén — som icke för närvarande anser sig böra förorda den i motionerna ifrågasatta utökningen från en till två av antalet fria resor under riksdagsperioden — föreslå, att i fråga om resekostnadsersättning åt vissa hos 1945 års riksdag anställda tjänstemän lämnas enahanda medgivande som vid fjolårets riksdag.

Vad härefter angår frågan om tjänstgöringstraktamente åt riksdagens i Stockholm eller dess förorter icke bosatta tjänstemän, är detta ett vittutseende spörsmål, som enligt kommitténs förmenande icke bör upptagas till omprövning i förevarande sammanhang. Kommittén får fördenskull avstyrka, att i motionerna föreslaget medgivande angående tjänstgöringstraktamente nu lämnas.

Kommittén vill slutligen erinra, att möjlighet i vissa fall föreligger att efter särskild prövning av föreliggande omständigheter bevilja exempelvis sekreterare hos ständigt utskott tilläggsarvode utöver det enligt avlöningsbestämmelserna utgående (jämför bankoutskottets utlåtande 1939: 10 sid. 7—8). Medgivande härtill, vilket har karaktären av personlig förmån och förutsätter beslut av riksdagens kamrar, har beträffande statstjänstemän plägat lämnas endast för tid, varunder vederbörande med avstående av samliga med hans statstjänst förenade löneförmåner åtnjutit hel ledighet från denna på grund av tjänstgöring hos riksdagen. Kommittén vill härutinnan erinra exempelvis om riksdagens beslut i anledning av bankoutskottets memorial 1940: 44 (avseende S. Romanus och C. Svennegård) samt 1943: 45 (avseende N. Bodin).

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen, medgav 1944 års riksdag, att hos samma riksdag anställd tjänsteman, som icke hade sitt hemvist i Stockholm eller dess förorter, finge åtnjuta resekostnadsersättning för resa i II klass till och från Stockholm vid riksdagstjänstgöringens början och slut ävensom för en hemresa i samma klass under riksdagsperioden. I förevarande motioner hemställes nu, att motsvarande medgivande — eventuellt utökat med rätt till ytterligare en hem- och återresa under riksdags-tiden — skulle lämnas tjänstemännen hos 1945 års riksdag. Kommittén för utredning av riksdagsvaktmästarnas anställningsförhållanden m. m. har i infortrat yttrande över motionerna uttalat sig för att de vid fjolårets riksdag antagna bestämmelserna skulle oförändrade tillämpas även vid innevarande riksdag. Frågan om resekostnadsersättning för riksdagens tjänstemän skulle således enligt de föreliggande motionerna jämväl i år lösas provisoriskt, vilket sammanhänger med att man velat avvakta slutförandet av den översyn av avlöningsbestämmelserna för dessa tjänstemän, som är avsedd att verkställas av den ovan omförmälda kommittén.

Utskottet finner sig böra tillstyrka, att resekostnadsersättning under innevarande riksdag medgives i anslutning till vad som härutinnan gällde under 1944 års riksdag. Dock synes det utskottet skäligt, att såsom i motionerna alternativt ifrågasatts antalet hem- och återresor på det allmännas bekostnad under riksdagsperioden ökas från en till två. I den mån dessa resor utnyttjas under vårsessionen, skulle således resekostnadsersättning icke utgå för hemresa, som av tjänsteman företages under en blivande höstsession i år. Däremot skulle dylik ersättning utgå för resa till och från Stockholm vid tjänstgöringens början och slut icke blott under vår- utan även under höstsessionen.

Vad angår det i motionerna väckta förslaget om att utanför Stockholm eller dess förorter bosatt tjänsteman skulle under innevarande riksdag äga åtnjuta tjänstgöringstraktamente vill utskottet erinra, att denna fråga närmast har betydelse för lagutskotten, vilka under en följd av år såsom tjänstemän anställt befattningshavare vid hovrätt i landsorten. Förslaget har av nyssnämnda kommitté ansetts icke böra upptagas i förevarande sammanhang. Samtidigt som kommittén i anslutning härtill avstyrkt förslaget, har kommittén hänvisat till möjligheten att bereda exempelvis sekreterare hos ständigt utskott tilläggsarvode utöver det enligt avlöningsbestämmelserna utgående.

Med hänsyn till det läge, i vilket frågan om tjänstgöringstraktamente sålunda för närvarande befinner sig, synes enligt utskottets mening lämpligt att uppskjuta dess avgörande, till dess ståndpunkt kan tagas till kommitténs förslag till avlöningsbestämmelser för riksdagens tjänstemän. Motionerna synas därför, i vad de avse nyssnämnda fråga, icke böra föranleda någon åtgärd från riksdagens sida.

Åberopande det anförda får utskottet hemställa,

Utskottet.

1) att riksdagen, i anledning av förevarande motioner I: 263 och II: 145, må medgiva, att hos 1945 års lagtima riksdag anställd tjänsteman, vilken icke är bosatt i Stockholm eller dess förorter, må äga åtnjuta ersättning för resa i II klass till och från Stockholm vid riksdagstjänstgöringens början och slut ävensom för två hem- och återresor i samma reseklass under riksdagsperioden; dock att ersättning icke må utgå enligt högre klass än som verkligen kommit till användning; samt

2) att förenämnda motioner, i vad desamma avse tjänstgöringstraktamente till hos 1945 års riksdag anställd tjänsteman, icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 15 maj 1945.

På bankoutskottets vägnar:

HARALD ÅKERBERG.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Åkerberg, Sandström, Sundvik, Friggerdker, Leander*, Edin, Lindblom och Löfgren;

från a n d r a kammaren: herrar Andersson i Munkaljungby, Mattsson, von Seth*, Persson i Norrby, Fagerholm och Persson i Landafors.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.